

Türkiye’de Yerel Yönetimlerde Kamu Hizmeti Sunma Yöntemleri

Muhammed Mustafa KILIÇEL

Öğr. Gör., Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi, Sosyal Bilimler MYO

mmkilicel@kmu.edu.tr

<https://orcid.org/0000-0003-4913-5486>

Makale Başvuru Tarihi : 20.12.2023

Makale Kabul Tarihi : 27.01.2024

Makale Yayın Tarihi : 31.01.2024

Makale Türü : Araştırma Makalesi

DOI: 10.5281/zenodo.10600738

Özet

Anahtar Kelimeler:

Devlet,
Kamu Hizmeti,
Kamu Hizmeti
Sunma Yöntemleri,
Yerel Yönetimler

Kamu hizmeti kavramı temelde devletlerin ortaya çıkışı kadar eskidir. Kavram zamanla uygulama açısından değişime uğrasa bile esas amacı halen kamuya çeşitli aktörler aracılığıyla hizmet edilmesidir. Bu noktadan hareketle devletin yerinden yönetim unsurlarından birisi olan yerel yönetimlerin kamu hizmeti sunma yöntemlerinin incelenmesi çalışmanın temel amacını oluşturmaktadır. Konu ile ilgili literatürün taranması sonucunda kaleme alınan çalışmada betimsel araştırma yönteminden yararlanılmıştır. Bu yöntem ve amaç doğrultusunda hazırlanan çalışma kapsamında, ilk olarak kamu hizmeti kavramı ve ilkeleri ele alınmıştır. Daha sonrasında, kamu hizmeti sunma yöntemleri değerlendirilerek, yerel yönetimler açısından irdelenmiştir. Yerel yönetimlerin kamu hizmeti sunma yöntemlerini tam manasıyla uygulayamadığı, kamu hizmeti tanımının yeniden yapılması gerekliliği ve hangi hizmetin kimin yönetmesi gerektiğinin netleştirilemediği hususları çalışmanın temel iddiaları ve bulgularıdır.

Public Service Delivery Methods In Local Governments In Turkey

Abstract

Keywords:

State,
Public Service,
Public Service
Delivery Methods,
Local Governments,

The concept of public service is basically as old as the emergence of states. Even though the concept has changed in terms of application over time, its main purpose is still to serve the public through various actors. From this point of view, the main purpose of this study is to examine the methods of local governments, one of the decentralized elements of the state, to provide public services. The descriptive research method was utilized in the study, which was written as a result of a review of the literature on the subject. Within the scope of the study prepared in line with this method and purpose, firstly, the concept and principles of public service are discussed. Then, public service delivery methods are evaluated and analyzed in terms of local governments. The main claims and findings of the study are that local governments cannot fully implement public service delivery methods, that the definition of public service needs to be redefined and that it is not clear who should manage which service.

GİRİŞ

Kamu hizmeti kavramı en az devlet kadar eskidir. Devlet var oldukça kamu hizmeti sunumu da devam edecektir. Zaman içerisinde kamu hizmetleri anlayışlarında köklü değişiklikler yaşanmıştır. Bu değişiklikler ülkeden ülkeye ve kültürden kültüre değişiklik göstermiştir. Zaman içerisinde objektif (nesnel) kamu hizmeti anlayışından sübjektif (göreceli) hizmet anlayışına geçiş yaşanmıştır. Kamu hizmeti kavramı olarak farklı anlatımlar ile karşımıza çıkmaktadır. Tarihsel süreçte bu anlatımlar değişse de kamu hizmeti kavramı üzerinde, anlaşmaya varılmış ortak bir tanım bulunmamaktadır. Tanımlar yönetim şekillerinin birbirine yakın olduğu ülkelerde daha fazla benzerlik göstermektedir.

Bir hizmetin kamu hizmeti sayılabilmesi için bazı şartlar bulunmaktadır. Devlet ya da kamu tüzel kişileri tarafından ve her ikisinin denetim/gözetimi altında yerine getirilmesi, genel ihtiyaçları gidermesi, kamuya sunulması ve kamu yararını gözetmesi gibi temel şartları bulunmaktadır. Kamu hizmetine yönelik toplumsal talepler günden güne çoğalmaktadır. Faaliyet bakımından günümüzde hangi hizmetin kamusal hangisinin özel olduğu konusunda net bir ayırım yapılamamıştır.

Devletin varlığının kabulünün de kamu hizmeti sunumuyla ilişkili olduğu düşünülmektedir. Devlet eğer niteliksiz ve az hizmet sunuyorsa zayıf, kamu hizmetini yetersiz sunuyorsa yetersiz, çok ve etkin kamu hizmeti sunuyorsa etkin olarak kabul edilmektedir. Anayasa ve kanunlarda da kamu hizmeti kavramı farklı şekillerde kendine yer bulmuştur.

Kamu hizmetinin bazı ilkeleri mevcuttur. Süreklilik, eşitlik, meccanilik gibi ilkeler kamu hizmeti sunumunda temel ilkelere dendir. Kamu hizmeti sunma yöntemlerinin yerel yönetimler açısından amacı ise, daha çağdaş hizmet sunabilmek adına hizmet verdiği yöredeki insanların, hizmet ve yönetim aşamasına katılabilmelerini sağlamaktır.

Kamu hizmetlerinin yürütülmesi ve sunumunda üç taraf mevcuttur. Bu taraflar üreten, düzenleyen ve tüketen olarak karşımıza çıkmaktadır. Yerel yönetimler sözleşmeyi düzenleyen taraftır. Mevcut üç taraf arasındaki sözleşme ilişkileri, farklı hizmet yöntemlerini ortaya çıkarmıştır. Emanet yöntemi, İhale (Sözleşme) Yöntemi, İmtiyaz Yöntemi, Kamu-Özel İşbirliği Hizmet Yöntemi, Yap-İşlet-Devret Yöntemi, Belediye Şirketi (Şirketleşme), Yönetimler Arası İşbirliği Yöntemi gibi yöntemler kamu hizmetleri sunumundaki bazı hizmet modellerindedir.

2000'li yıllar ile teknolojik gelişmeler daha da büyük verilerin hızlı, kolay ve az maliyet ile elde edilmesine, depolanmasına, işlenmesine, analiz edilmesine ve ürün olarak kullanılmasına olanak sağlamıştır. Yerel ve bölgesel nitelikteki veriler ulusal ve hatta bazen küresel düzeyde birbirine entegre edilmiştir. Kullanılan teknolojiler yenilenerek daha hızlı, etkin, güvenli ve konforlu bilgi/hizmet akışı sağlanmıştır. İnsanlar arasındaki ilişki ve etkileşim ağına makineler, akıllı cihazlar, sistemler, ağlar, uygulamalar, eşyalar ve hatta nesnelere de dâhil edilmiştir. Özel sektörde ve toplumsal yapıda gerçekleşen bu dönüşüm, kamu yönetimi anlayışında da köklü değişikliklere neden olmuştur (Yılmaz ve Mecek, 2021: 103-104). Bulut teknolojisi, akıllı robotlar, sensörler ve yapay zekâ ile üretim, dağıtım ve yönetim süreçleri dönüştürülmüştür. Teknoloji sadece üretim ve dağıtım süreçlerini değil, iletişim anlayışları ve araçları ile tüketim alışkanlıklarını da dönüştürmüştür. Geleneksel kamu hizmeti anlayışından dijital kamu hizmetine doğru bir değişim gerçekleşmiştir. Ulusal düzeyde "e-devlet" ve yerel düzeyde de "e-belediye" uygulamaları ile zaman ve mekân unsurları esnetilmiştir (Mecek ve Yılmaz, 2021: 235-236).

Bu çalışmada kamu hizmeti ve yerel yönetimler arasındaki kamu hizmeti anlayışına değinilecektir. Ardından kamu hizmetinin temel ilkelerinden bahsedilecektir. Son olarak kamu hizmeti sunma yöntemlerine giriş yapılacak, özelleştirme kapsamında genel manada karşılaşılan hizmet sunma yöntemlerinden kısaca söz edilecektir.

KAMU HİZMETİ: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Devlet gibi eski kavramlardan biri de "Kamu Hizmeti"dir. Devletin sunduğu kamusal hizmetler devlet kurumunun varlığıyla aynı noktada ilerlemektedir. Devlet rejimine ve siyasal ideolojiye göre kapsam olarak kamusal hizmetler, ülkeden ülkeye ve dönemden döneme değişiklik göstermiştir. Bazı kimseler devletin kamu hizmetini çok sınırlı vermesi gerektiğini savunsa da tarihsel süreçte farklı görüşler de ortaya konulmuştur (Ökmen ve Demir, 2010:39).

Kamu Hizmeti Kavramı

Tarih sürecinde kamu hizmeti anlayışında değişimler yaşanmıştır. Kamu hizmeti anlayışı 19. yy. sonları ve 20 yy. başlarında objektivist (mutlakçı) nitelikte olmuştur. Bu bakımdan bazı etkinlikler nitelikleri/doğaları bakımından sırf toplum hayatı için önem arz ettiğinden kamu hizmeti olarak sayılmıştır. Kamusal hizmet anlayışının mutlakçı bakımdan katı olan bu durumu, -demokrasinin modern anlamda temel kazanımlarına- uygun olmayışından ve -toplum hayatının değişen şartlarına- uymayıpından eleştiri almıştır. Bundan dolayı subjektif (göreceli) kamu hizmeti anlayışına doğru geçiş yaşanmıştır. Subjektif (göreceli) açıdan kamu hizmeti anlayışı, içerik açısından bir tespit yapmamakta, siyasal iktidarca kamu hizmeti şeklinde nitelendirilen etkinlikleri şekli bir ölçü kullanarak kamusal hizmet olarak kabul etmektedir (Eser vd., 2010:210).

Eskiden beri idare hukukunun en tartışmalı nosyonlarından biri kamu hizmetidir. Bu kavramın önemi, kapsam olarak idare hukukunun kapsadığı alanı belirlemesinden kaynaklandığı gibi, sosyal yapı içinde ayrıcalık sözleşmeleri gibi toplumsal hayatta çok önemli ve tartışmalı diğer kavramları da gösterici şekilde kullanılmasından kaynaklanmaktadır. İdari yargının görev alanına giren konuların belirlenmesindeki en önemli ayırım, uyumsuzluğun bir kamu hizmeti üzerinden olup olmadığıdır (Çal, 2009:5).

Yaygın olarak Türkçe literatürde kamu hizmeti nosyonu kullanılmaktadır. Bunun yanında kamu hizmeti kavramıyla aynı anlamda, "amme hizmeti", "kamusal hizmet", "hidemat-ı umumiye", "umumi hizmet" gibi anlatımlar kullanılmaktadır. Leon Duguit'e (Fransız Bordeaux hukuk ekolünün öncülerinden biri) göre, bir faaliyetin kamu hizmeti sayılabilmesi için toplumsal yönden yerine getirilmesi zorunlu ve vazgeçilmez bir nitelik taşımalıdır. Sıddık Sami Öner'e göre kamu hizmeti ise, kamu aktörlerinin denetimi ve gözetimi altında toplumun genel ihtiyaçlarını karşılayıp tatmin etmek ve kamu yararını gözetmek gibi ölçütleri sağlayan devamlı faaliyetlerdir (Bayrakçı ve Kahraman, 2017:300).

Kamu hizmeti organik bakımdan, belirli bir teşkilat anlamına gelmektedir. Bir görevi ifa etmek için tahsis edilen tüm araç gereçlerdir. Organik açıdan başka bir anlamı da 'İdare'yi ifade etmektedir. Giderildiğinde toplumsal bir ihtiyacı karşılayan ve kamu yararını gözetilen faaliyetler maddi açıdan kamu hizmeti anlamına gelmektedir. Bir hizmetin yürütülmesinde kullanılan usullerin içeriği şekli açıdan kamu hizmetini ifade eder. Şekli açıdan bir diğer anlamı kamu hukuku rejimidir (Kurun, 2017:87-88).

Kamusal hizmet içeriği yere ve zamana göre değişen bir nosyondur. Kavram olarak değişken olsa da Fransa ve Türkiye gibi merkezi yönetimin ağırlıklı olduğu ülkelerde birbirine yakın anlamlara gelmektedir. Kamu hizmeti buna göre: "Kamu tüzel kişileri ya da devlet tarafından ya da her ikisinin denetimi ve gözetimi altında, kolektif, genel ihtiyaçları gidermek, uygun ve devamlı biçimde kamuya sunulan ve kamu yararını sağlamayı hedefleyen faaliyetlerdir (Sezer ve Vural, 2010:205).

Bir hizmet eğer kamu hizmeti sayılacaksa, en az iki şartın gerçekleşmesi gerekmektedir. İlki, hizmetin özel hukuk kişilerinca kamusal kuruluşlarca veya ilgili kamusal kuruluşların sıkı denetimi ve gözetimi altında yürütülmesidir. İkincisi ise, hizmetin kamu yararını gözetmesi ve kamuya yönelik olmasıdır. Ölçüt bir kavram olarak kamusal hizmet; kamu malı, idari işlem, idari sözleşme gibi bazı nosyonların, yönetsel

yargının sorumluluk alanı ile yönetim hukukunun genel olarak uygulama alanının tespitinde yardımcı olmaktadır (Sezer, 2008:149).

Kamu hizmetine yönelik toplumsal talepler; devlet anlayışının değişimi, iletişim ve haberleşme olanaklarının çeşitliliği, teknolojik gelişme, kültürel ve sosyal gelişmeler, çevresel sorunlar, nüfus hareketleri, kentleşme ve sanayileşme gibi sebeplerle sürekli biçimde çoğalmaktadır. Bu durumda devlet bazı konularda kamu hizmeti faaliyetlerinde sorunlarla karşılaşmaktadır. Bunlar; örgüt yapısı, yönetim, koordinasyon, denetim, katılım, etkinlik vb. konularıdır (Altın, 2013:102).

Kamu hizmetini kendi başına açıklamaya bu tanımlardan hiçbirisi yeterli olmamaktadır. Kamu hizmetleri günümüzde yalnızca kamu tüzel kişilerince yürütülmemektedir. İhtiyaçların çoğalmasından ve yaşanan gelişmelerden dolayı, kamu hizmetlerinin bazıları yönetimin denetimi ve gözetimi altındaki özel hukuk kişilerince gerçekleştirilmektedir. Reelde faaliyetlerin hangisinin kamusal hangisinin özel olduğu konusunda da net bir ayırım yoktur. Bir kamu hizmeti özelleştirme ile özel bir faaliyet haline, özel bir hizmetse devletleştirme ile kamu hizmeti haline dönüşebilmektedir. Bu noktadan hareketle toplumsal bütün faaliyetler, kamu hizmeti olmaya elverişli haldedir. Kamu hizmetinin ne olduğunu belirleme konusunda, yasama organının iradesi ön plana çıkmaktadır (Çapar vd., 2016:3).

Kamu hizmeti nosyonunun tanımında klasik manada bazı sorunlar yaşanmaktadır. Kamusal hizmetin net tanımının yapılamamasında yargı organı değerlendirme serbestliğini kaybetmemek adına tanımlama yapmaktan çekinirken, yasama organı bu durumu çok fazla sorun yapmamaktadır. Kamu hizmeti kavramı günümüzdeki en yalın haliyle, toplumsal açıdan önemli olan genel ve ortak ihtiyaçların giderilmesine yönelik kamu tüzel kişileri ya da onların denetimi altında özel kişilerce yerine getirilen faaliyetler bütünüdür (Bayrakçı ve Kahraman, 2017:300).

Kamu hizmeti kavramı belirsiz bir kavramdır. Günümüz şartlarında devleti bu belirsizlik altında tasnif etmek farklı değerlendirmelere sebep olabilir. Devletin varlığının kaynağı eğer kamu hizmeti sunmak içinse, varlığının kabulü sunduğu kamu hizmeti ölçüsünde olacaktır. Etkili ve çok kamu hizmeti sunuyorsa etkili devlet, yetersiz kamu hizmeti sunduğunda yetersiz devlet ve az ve niteliksiz hizmet sunuyorsa zayıf devlet sonuçları ortaya çıkmaktadır (Sezer, 2008:149). Kamu hizmeti kavramının zamana ve disiplinlere göre tanımında farklılaşmalar yaşanmakla birlikte genel bir şekilde tanımlayacak olursak (Mecek vd., 2015: 486);

"Yasa koyucu ve/veya yasa koyucunun ihdas ettiği yetkiye dayanarak siyasi organlar tarafından tatmininde kamu yararı veya çıkarının olduğu kabul edilen asli ve vazgeçilmez nitelikteki genel ve ortak bir gereksinimin (ihtiyacın) devlet, mahalli idareler ya da diğer kamu tüzel kişilerince ve/veya bir kamu tüzel kişisinin denetim ve gözetimi altında özel hukuk tüzel kişilerince ihtiyaç duyulduğu anlarda düzenli, sürekli ve istikrarlı bir şekilde topluma sunulmasına yönelik faaliyetler"

Genelde devlet ve özelde de tüm kamu kurum ya da idarelerinin varlık sebebi olan kamu hizmeti/hizmetleri; "yasa koyucu ve/veya yasa koyucunun ihdas ettiği yetkiye dayanarak siyasi organlar tarafından tatmininde kamu yararı veya çıkarının olduğu kabul edilen asli ve vazgeçilmez nitelikteki genel ve ortak bir gereksinimin (ihtiyacın) devlet, mahalli idareler ya da diğer kamu tüzel kişilerince ve/veya bir kamu tüzel kişisinin denetim ve gözetimi altında özel hukuk tüzel kişilerince ihtiyaç duyulduğu anlarda düzenli, sürekli ve istikrarlı bir şekilde topluma sunulmasına yönelik faaliyetler" (Mecek vd., 2015:486),

Kamu hizmeti terimi, başta 1982 Anayasası olmak üzere kanunların çoğunda görülmektedir. Bu noktada kavramın her yerde aynı anlamda kullanıldığı düşüncesi doğru olmayacaktır. Anayasa'nın 33, 47, 70, 76, 126, 127, 128, 132. maddelerinde geçen kamu hizmeti terimi; kimi zaman faaliyet yönüne ağırlık veren, kimi

zaman ise organik yönüne değinen anlamlarda kullanılmıştır. Aynı durum kanunlar açısından da geçerlidir (Şimşek, 2016:8).

Kamu hizmetlerinin yürütülmesinde ve sunulmasında "üreten, tüketen ve düzenleyen" olmak üzere üç farklı taraf bulunmaktadır. Yerel yönetim kuruluşları ile belediyeler, doğrudan yerine getirmekle yükümlü oldukları kamusal hizmetleri kendileri doğrudan yapabildikleri gibi, bunları başkalarına da yaptırabilirler. Yükümlü olunan bir kamu hizmetini ifa etmek için, "*sözleşme özel bir yüklenicisiyle yapıldığında, özel yüklenici üreten, vatandaş tüketen, belediye yöneten*" konumundadır. Sözü geçen üç faktör birbiriyle düzenli bir işleyiş içerisinde. Farklı hizmet modellerini bu ilişkiler ortaya çıkarmıştır (Usta & Bilgiç, 2016:251).

Gündelik hayatın temel ihtiyaçlarını içermesi açısından önemli bir yeri bulunan yerel hizmetler, kategori olarak ulusal çaptaki hizmetlere girmemektedir. Bunun yanında kamu hizmeti sunan kurum-kuruluşların faaliyet alanları ne kadar küçük olursa, yerel katılımı sağlamlaştırmak ve toplumun taleplerini belirlemek o denli kolay olmaktadır. Bu bakımdan belediyeler bir yerel yönetim birimi olarak, ellerinde bulundukları teşebbüs gücünü de kullanmak suretiyle yeni yöntemler bulabilir ve demokratik değerleri geliştirebilirler. Yerinden yönetimin temel birimleri büyüme ve gelişme açısından çağı yakalamak durumundadırlar (Bayrakçı ve Kahraman, 2017:302).

Kamu Hizmetinin İlkeleri

Kamu hizmetinin liberal yönden bakıldığı zaman, birtakım ilkelere dayandırıldığı söylenebilir. Bu ilkeler temel olarak devletin ve özel sektörün görev farklılıklarını ve farklılıkların hangi ilkelere dayandığını ortaya koymaktadır. Yakın dönemdeki reformlar ve piyasa temelli politikalar sermayenin ve devletin görev alanlarındaki ayrımı görünmez biçime getirdikçe, bu prensiplere piyasanın sahip olduğu ekonomiklik, üretkenlik, kar edilebilirlik, verimlilik, etkinlik ve rekabet edilebilirlik gibi bazı yeni ilkeler eklenebilmektedir (Çakır, 2014:97). Kamu hizmetinin ilkeleri aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- **Süreklilik İlkesi:** Kanun tarafından öngörülenlerin dışında kamusal hizmetlerin düzenli ve kesintisiz şekilde yürütülmesidir. Fakat kamu hizmetlerinin kesintisiz olması demek, bu faaliyetlerin gece gündüz ve her zaman işlemesi anlamına gelmez. Bazı alanlarda belirli zaman ve dönemlerde hizmete ihtiyaç duyulurken, bazı alanlarda (elektrik, su, sağlık vb.) hizmete her an ihtiyaç olabilmektedir. Örnek verecek olursak tatillerde hastaneler hizmet veriyorken, kütüphane ve okul gibi kurumlar hizmet vermeyebilmektedir. Süreklilik ilkesinin kamusal hizmetler bakımından en önemli sonuçları; kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerinde öngörülemezlik teorisi, görevi süresi dolan hükümetin ya da kamu görevlilerinin yerine yenisi gelene kadar görevde kalması ya da kamusal hizmetlerde grev yasağı şeklinde olmaktadır (Altın, 2013:104).

- **Eşitlik İlkesi:** İdarenin kamu hizmetini dağıtırken toplumun bütününe karşı tarafsızlık ilkesiyle hareket etmesi anlamına gelir. Kanun önünde ve devletin karşısında herkesin eşit olması anlamına gelir. Kamusal hizmetler gerçekleştirilirken ayırım yapılmaması, toplumdaki mevcut bütün bireylerin eşitliği hususunu gözetmektedir. Bu kavram sivil toplum ile siyasal alan arasındaki özümleme ilişkisini oluşturmada birleştirici seçeneklerdir. Bunlar gerçek hayatta toplum içerisinde aralarında eşitlik ve özgürlük bulunmayan bireyleri, soyut bir kavramı ifade eden devlete bağlayan farklı çıkarları ortak çıkarlarda birleştiren ilkelere. Eşitlik ilkesinin idare faaliyetlerinde uygulanmasıyla, meşruiyetin sürekli üretilebilmesi ve meşruiyetin kopmaması sağlanabilir (Çakır, 2014:98-99).

- **Meccanilik İlkesi:** Bu kavram bedelsizlik, parasızlık olarak da ifade edilebilir ve diğer ilkelere göre yoruma daha fazla açık durumdadır. Kamu hizmeti de her faaliyet gibi finansmana ihtiyaç duymaktadır. Devlet bu doğrultuda öncelikle harç, vergi, resim gibi araçları kullanır. Bu nedenle meccanilik, karşılıksızlık olarak anlaşılmalıdır. Bazı hizmetlerin belirli özelliklerinden dolayı kullanıcılardan (örneğin su, elektrik,

köprü, otoban, iktisadi, ticari nitelikte kamu hizmeti sunumu gibi) belirli bir ücret alınmaktadır. Bundan dolayı kamu tarafınca ücretlendirilen iktisadi bir kamu hizmetinin piyasa fiyatından farklı olduğu görülebilmektedir (Ün, 2014:20-21).

- **Uyum İlkesi:** Zaman çok hızlı şekilde ilerlemekte ve dünyada her alanda çok fazla değişim ve gelişim yaşanmaktadır. Her alanda olduğu üzere devletlerin de kamunun ihtiyaçlarını günün koşullarına uygun hale getirmesi çok önemlidir. Bu açıdan bakıldığında uyum ilkesine göre, kamusal hizmetlerin de değişen şartlara uyarlanması gerekmektedir. Sunuluşu açısından kamusal hizmetler değişebilir özellik gösterebilir. Değişiklik görülen şey kamusal hizmetin sunulma şeklidir, sunulma nedeni değildir. Değişen şey kamusal ihtiyacın giderilme şeklidir. Kamusal hizmetlerin ortaya çıkma sebebini toplum ihtiyaçlarının giderilmesi şeklinde gören anlayışa göre, kamu hizmetlerinin değişiklik göstermesi teknolojik gelişme, içinde bulunulan şartlar ve ekonomik rejim gibi sebeplerden kaynaklanmaktadır. Siyasi alanda yaşanan dönüşüm ve değişiklikler kamusal hizmetleri somut hale getirmektedir. Kamusal hizmetlerin, devletin bu yönüne paralel biçimde değişime uğraması tutarlı olarak karşılanmaktadır (Çakır, 2014:100-101).

YEREL YÖNETİMLERDE KAMU HİZMETİ SUNMA YÖNTEMLERİ

Yerel yönetimler, daha çağdaş hizmet sunabilmek adına hizmet verdiği yöredeki insanların, hizmet ve yönetim aşamasına katılabilmeleri için alternatif hizmet sunma yöntemlerinden yararlanmaktadır. Yerel yönetim kuruluşlarının emanet, ihale/sözleşme, imtiyaz, yap-işlet-devret, şirketleşme ve yönetimler arası ilişkiler/işbirliği gibi farklı hizmet sunma yöntemleri/modelleri mevcuttur.

1. Emanet Yöntemi

Emanet yöntemi, klasik manada kamusal hizmetlerin sunumunda en fazla kullanılan yöntemlerden birisidir. Kamu idaresince (devlet, il, belediye gibi) kamusal hizmetin sunulması durumunda emanet yöntemi karşımıza çıkmaktadır. Bu yöntemde kamusal bir hizmeti yerine getirmekle sorumlu olan kamu idaresi, ilgili kamu hizmetini kendi personeli ve kaynakları aracılığıyla sunar. Milli savunma, adalet, eğitim, sağlık ve güvenlik hizmetleri bu yöntemle sunulan kamusal hizmetlerdendir (Gence Şen ve Acar, 2017:149).

Kamusal hizmetler emanet yöntemiyle yerine getirilirken karşımıza çıkan en temel özellikler, bütçe aracılığıyla finansman ve kâr amacı gütmemektir. Sosyal devlet anlayışına daha çok uygunluk gösteren bu yöntem, sosyal açıdan hakların geliştirilmesini savunan kesimlerce bütün kamu hizmetlerine yayılmak istenirken, neo-liberal düşünce tarzında sadece "kolluk" hizmetleriyle sınırlandırılması düşüncesi savunulur (Ataay, 2015:33).

2. İhale (Sözleşme) Yöntemi

Neredeyse bütün alanlarda küreselleşmenin etkisini gösterdiği günümüzde, kamu sektörü yaklaşımlarında da özel sektördeki gibi çeşitli değişimler yaşanmaktadır. Yaşanan değişimle beraber önemli hale gelen alternatif kamusal hizmet sunum yöntemleri arasında olan ihale yöntemi, çok geniş alanlarda uygulanabilen yöntemlerden biridir (Şahin İlkorkor, 2010:63).

Kamusal mal ve hizmetlerin özel sektör kuruluşları tarafınca sözleşme esasına uygun olarak yürütülmesi yöntemidir. İhale (Sözleşme) yönteminde, ilgili kamu idaresi, kamusal hizmeti kendisi yürütmek yerine, kendinden başka özel şirketlere yaptırmaktadır (Usta ve Bilgiç, 2016:251-252).

Özellikle belediye hizmetlerinde özelleştirme yapılmasını sağlayan bu yöntemde, mülkiyet devri olmamaktadır. Hizmet devrinin yapılacağı özel kuruluşların veya kişilerin ihale yoluyla belirlenmesi, hizmet sunumunu daha etkin ve verimli hale getireceği öne sürülmektedir. Üretimi ve finansmanı yerel yönetimler tarafından sağlanmakta olan kamu hizmetlerinin, özel firmalar tarafından sağlanması yöntemidir. Devlet bu

yöntemde, bir hizmet ve malı tamamen ya da kısmen üretme hakkını sözleşme yaparak özel şirkete devreder. Üretime yönelik karar verilmesi yetkisi her ne kadar idarenin elindeyse de gerçek üretici mal ve hizmeti üreten özel sektör birimidir (Orkunoğlu, 2010:10).

3. İmtiyaz Yöntemi

İdari sözleşmelerin tipik birer örneği de imtiyaz sözleşmeleridir. Bu sözleşme yönteminde yerel yönetim, kamusal bir hizmetin idaresini ve finansmanını kısmen ya da tamamen özel bir işletmeye havale etmektedir. Buna karşın, özel girişimci de yaptığı yatırımın karşılığını almaktadır. Bunun için coğrafi bir alanla sınırlı olan teminat tekeli vardır. İmtiyaz bir sözleşme aracılığıyla, imtiyaz hakkı kazanan firma ya da kişiyle, imtiyazı veren idare arasında düzenlenir. İlgili hizmetin uygun fiyatta, miktarda ve kalitede sunulması bir sözleşmede belirtilmekte olup, sorumluluk belediye idaresine aittir (Eryiğit ve Yörükoğlu, 2012:155).

Genellikle imtiyaz sözleşmelerinin konusu olan kamusal hizmetler, çok büyük masraflar gerektirmektedir. Bundan dolayı imtiyaz verilen işletmenin/kişinin giderlerini karşılayıp kar elde etmesi için, imtiyaz sözleşmelerinin süresi genel olarak uzun olmaktadır. Belediyeler, 1580 sayılı kanuna göre (19/4-A); tramvay, su, havagazı hizmetleri ile nehir, göl ve körfezde vapur hizmetinin işletme ve tesisini, doğrudan kendileri yapabilecekleri gibi, özel şirketlere imtiyaz yöntemi ile süresi 40 yılı geçmeyecek biçimde yaptırabilmektedirler. Sınırları belediye sınırı olacak şekilde ulaşım hizmetlerini de belediyeler kendisi sunabileceği gibi, yine bu hizmeti özel teşebbüslere imtiyaz yöntemiyle yaptırabilirler. Ancak bunun için İçişleri Bakanlığı'nın onay vermesi gerekir (Dayar, 2012:6).

4. Kamu-Özel İşbirliği Hizmet Yöntemi

Kamu-Özel İşbirliği hizmet yönteminin, oldukça kapsayıcı ve genel bir içeriği bulunmaktadır. Kavramın literatürde net bir tanımının olmamasının nedeni, uygulama alanının geniş olmasıdır. Bununla beraber kamu idaresinin ve özel hukuk kişilerinin/işletmelerinin elinde bulundurduğu farklı kaynak, güç ve niteliklerini kullanarak sözleşme ilişkisine dayanacak şekilde uzun süreli olarak yaptıkları işbirliğinin varlığı halinde Kamu-Özel İşbirliği'nden söz edilebilir. KÖİ başka bir tanıma göre; kamusal hizmetlerin klasik yollarla devlet tarafından temin edilmesiyle, bütün hizmet temininin özel sektör kuruluşları aracılığıyla yapılması arasındaki geniş yelpazede yerini alan, özel sektör ile devletin beraber katılımını içeren bütün mal ve hizmet sağlama modellerini içine alan bir üst kavram olarak karşımıza çıkmaktadır (Ün, 2014:30).

Bu modeli diğerlerinden ayıran en temel özellik kamu hizmetinin sunulması ve yatırımın tamamlanmasına yönelik risklerin, özel sektör ve kamu arasında paylaşıldığı, sözleşme ilişkilerinin oldukça geniş biçimde bir araya gelmesiyle oluştuğudur. Kamu böylelikle, hizmetin sunulması ve yatırımın tamamlanması açısından en avantajlı teklifi veren yatırımcıyla sözleşme yaparak kamusal yatırımların maliyetlerini azaltmakta, özel sektörün yatırımcısı ise çeşitli imtiyazlarla geri dönüşünün teminatını almaktadır. Yerel yönetimler bu noktada gelir sağlama ve taşınmazları değerlendirme maksadıyla genel olarak işletme hakkını devretme, kiraya verme, para karşılığı verme usullerinden yararlanmaktadır (Usta ve Bilgiç, 2016:250).

5. Yap-İşlet-Devret Yöntemi

Bu yöntemde; kamu hizmeti alanına giren ve finansmanı yüksek olan bir hizmetin ya da yatırımın, risk ve sermayesi kendine ait olarak, özel bir işletme tarafından kurulması, kar sağlama amacıyla belirli sürelerde işletilmesinin ardından bedelsiz ve şartsız olarak ilgili kamu kuruluşuna teslim ve devrini içeren bir proje finansmanı şeklidir (Akıllı, 2013:98).

Ülkemizde bu modeli kullanarak özellikle belediyeler, kendi bütçeleri dahilinde gerçekleştiremeyecek oldukları ticaret merkezi, metro, raylı sistem gibi hizmetleri gerçekleştirmişlerdir. Bunlara ek olarak eğlence merkezi, motel, otel, konut inşaatı, iş hanı, otogar yapımı için de bu modelden yararlanmışlardır. Yap-İşlet-

Devret modeli ile yapılmak istenen projeler, genel olarak yabancı sermaye ile işbirliği yapan özel sektör tarafından gerçekleştirilir. İlgili özel sektör firmaları, belirli süre işletme yapılıp masrafların karşılanması ve kar elde edilmesinin ardından ilgili belediyeye tesislerin devrini yapar. Projeyi tasarlayan ortak yatırım şirketi, finansmanı ile beraber gelmekte ve ilgili şirketlere belediyeler tarafından bir geri ödeme taahhüdü verilmemektedir (Acartürk, 2001:50).

6. Belediye Şirketi (Şirketleşme)

Kendilerine verilen görev bölgeleri içinde belediyeler, daha kaliteli ve etkin kamu hizmeti verebilmek için şirket kurabilmektedirler. Bu konuya örnek olarak belediye iktisadi teşekkülleri verilebilir (Usta ve Bilgiç, 2016:252).

Belediye şirketleri genel kabul gören bir tanıma sahip değildir. Görevleri ve yapısı açısından da Avrupa genelinde farklı modeller uygulandığından bir çeşitlilik bulunmaktadır. Ülkemizde genel olarak belediye şirketleri olarak bilinmektedir fakat belediye dışında kalan başka yerel yönetim kuruluşları da şirket kurabilmektedir. "Yerel kamu şirketleri" söyleminin bu yüzden daha doğru olacağı ifade edilmektedir. Uluslararası anlamda bu alanda yerleşen ifade ise "local public enterprise/company" şeklindedir. Genel bir tanım yapılacak olursa: "Yerel kamu şirketleri, piyasadaki rekabet şartları bakımından bir bedel ya da ücret karşılığı mal ve hizmetin üretilmesinde sorumlu olan kamusal şirketler şeklinde tanımlanabilir. Ticari ve tüzel bir kişiliktir (Demirkaya, 2010:421).

7. Yönetimler Arası İşbirliği Yöntemi

Kamusal hizmetlerin büyük çoğunluğunu üstlenen, günlük yaşamda hemşerileriyle devamlı iletişim halinde olan yerel yönetimler, üstlerine düşen kamusal görevleri en etkin, verimli ve hızlı biçimde gerçekleştirmekle yükümlüdürler. Fakat uygulama esnasında karşılaştıkları türlü problemler (personel, mali, teknik) bazı zamanlarda kendi içlerinde halledemeyecekleri kadar büyük çapta, bazense büyük bir kaynak ve örgüt ayrışmasına değmeyecek kadar küçük çapta olmaktadır. Yerel yönetimler, ulaşım, altyapı, kanalizasyon vb. kamu hizmetlerinden, sosyal hizmetler ve hizmet içi eğitime kadar başka kurumlarla veya birbirleriyle işbirliği yapmaya ihtiyaç duyarlar. Ortak sorunların türlü kamusal alanlarda kendini göstermiş olması da yönetimler arası koordinasyon ve işbirliğini zorunlu kılan durumlardan biridir (Zengin, 2011:87).

Yönetimler arası işbirliği yapılması, çeşitli hukuksal yapılanmalar içerisinde tüzel kişilikleri korunarak bir araya gelmesi biçiminde olmaktadır. Yerel yönetimler aralarında vakıf, dernek, kooperatif, birlik ve şirket kurarak işbirliği yapabilirler. Yönetimler arası işbirliğinin en çok kullanılan hali mahalli idare birlikleridir. Bu birlikler kendilerini kuran ve kamu tüzel kişiliğine sahip mahalli idare birimlerinden hür olarak faaliyet gösterirler. Yerel yönetim adına hizmetleri yerine getiren birlikler, yerel yönetimlerin yetki ve haklarına sahiptirler. Kendi organları aracılığıyla bu hak ve yetkileri kullanmaktadırlar. Bu birlikler anayasal kurumlar olup, kanun ve tüzüklerde belirtilen şartlarda idari vesayete tabi olmaktadır (Acartürk, 2001:52).

8. Satış Yöntemi

Özelleştirme başarısının sağlanmasında, yerel olarak yapılan tasarrufların özelleştirilen kamusal kuruluşların alınmasına yöneltilmesi ve hisse senedi satışı aracılığıyla mülkiyetin tabana genişletilmesi temel hedeflerden bazıları olmaktadır. Mülkiyet devrinde özel sektör kuruluşlarına günün finansal koşulları ve satılacak olan birimin özellikleri ile beraber, satış yöntemi hedef olarak alınan yatırımcı grubuna göre şekillenmektedir. Belediyelerin elinde bulunan bina, belediye iktisadi teşebbüsleri, arazi ve her çeşit mal varlığı hisse yoluyla satış ya da doğrudan satış modelleri ile satışa konu olabilmektedir. Hisse yoluyla satış modelinde, kamusal kuruluşların hisselerinin bir kısmı ya da tümü kuruluşlara ya da özel kişilere hisse senedi aracılığıyla devredilebilmektedir. Özelleştirilecek olan kamusal kuruluşun sermayesi hisselerle bölünmüş ve sermaye

şirketi statüsünde bulunmuş olması gereken şartlardır. Diğer modelde ise, kamusal kuruluşlarının aktiflerinin bir kısmı ya da tamamı satışa konu olabilmektedir (Eryiğit ve Yörükoğlu, 2012:161). Yerel yönetimler (özellikle belediyeler) kendilerine ait mal varlığı, bina ve arazilerini "hisse satış" ya da "doğrudan satış" yöntemi ile ellerinden çıkarmakta ve bu şekilde kazanç sağlamaktadırlar (Usta ve Bilgiç, 2016:252).

9. Kupon Yöntemi

Kupon yöntemi, yarı kamusal mal şeklinde adlandırılan ve fiyatlandırılabilir olan hizmetlerin özelleştirilmesi noktasında uygulanmaktadır. İhtiyaç duyulan mal ve hizmetleri tüketiciler piyasadan satın alırlar. Fakat devlet hizmet bedelinin bir kısmını ya da tamamını ilgili tüketicilere ödemektedir. Devlet hizmet bedelinin bir kısmını veya tamamını kupon adı verilen belgenin karşılığında tüketicilere öder (Orkunoğlu, 2010:9).

Yerel hizmetin nüfusun belli kesimine (engelliler, dar gelirliler, yaşlılar gibi) ulaşımını garanti altına almak amacıyla bu kuponlar kullanılmaktadır. Bu yöntemde, sunulan kamu hizmetinin finansmanını devlet sağlar. İlgili hizmeti sağlayacak olan firmaları ise devlet değil, ellerinde kupon bulunan kişilerin tercihleri belirler. Piyasanın işleyiş şekline bu sayede müdahale edilmemiş olmaktadır. Amaç dışı kullanımın önüne geçilmek istendiğinden, yardımlar nakit olarak yapılmaz. Kimlerin ilgili kuponlardan yararlanacağı tam olarak belirlenmesi buradaki en hassas noktadır (Dayar, 2012:3).

10. Fiyatlandırma (Ücretlendirme) Yöntemi

Kamu idaresi, ürettiği hizmet ve mallar için vatandaşlardan bir bedel almaz. Bu finansmanları vergi gelirleriyle sağlar. Kamusal hizmet ve malların finansmanına vatandaşlar hizmetten ne kadar çok yararlandığı ölçüsünde değil, Anayasanın 73. maddesinde yer aldığı gibi ödeme güçleri ölçüsünde katkı sağlarlar. Yerel hizmet ve malların fiyatlandırılıp vatandaşlara sunulması ve pazarlanması mümkün olmaktadır. Kamu hizmetlerinin fiyatlandırılması, yalnızca piyasa ekonomisine sunulmuyor ya da sunulmuyorsa ve kullananların kendi yaptıkları tüketimleri ücretlendirilebilir değilse kamusal hizmet ve maldır (Acartürk, 2001:56).

Fiyatlandırma ya da ücretlendirme yöntemi, kamu kuruluşları tarafından üretilen hizmet ve malların piyasa şartlarına uygun biçimde, maliyetler dikkate alınarak fiyatlandırılması esasına dayanmaktadır. Bu yöntem şehir içi ulaşım, su, doğalgaz gibi kamusal hizmet alanlarında sık sık uygulama alanı bulmaktadır. Dar gelirli halkın durumu da göz önüne alınarak yapılacak ücretlendirme daha sağlıklı olacaktır (Aytuğ ve Şahin, 2019:97-98).

11. Vergi Teşvikleri ve İdari Düzenlemeler Yöntemi

Bu yöntem, hizmet veren özel kuruluşların kamu kuruluşlarınca teşvik edilmesi amacıyla kullanılmaktadır. Kamu hizmeti sağlayan özel kuruluşların vergi indirimi ve teşviklerinden yararlanması ve karşılaşmış olduğu mevzuat engellerinin azaltılması bu yöntem ile sağlanır. Bu sayede özel girişimcilerin bu alana yapacakları yatırımlar artırılmış olur. Ayrıca harç, resim ve vergilerde yapılan indirimlerle hemşerilerin, kâr amacı gütmeyen özel kuruluşların ve özel şirketlerin, hizmetleri sağlaması konusunda teşvik edilmesi amaçlanmaktadır (Ulusoy ve Vural, 2003:130).

Bazı durumlarda vergi teşvikleri, hizmet sunumu esnasındaki harcamaların gerçek maliyetin aşığınsında olmasına yol açmakta ve kuruluşlar için özendirici olmaktadır. Birçok ülkede bu yöntem, özellikle sosyal hizmetler açısından yaygın biçimde uygulanmaktadır. Mesela; engelli veya yaşlı hemşerilerin bakımı, dar geçimliler için konut programları, özel müzeler, gündüz çocuk bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması vb. teşviklerden yararlanan hizmet grupları içinde yerlerini almaktadırlar (Eryiğit ve Yörükoğlu, 2012:160).

12. Kendi Kendine Hizmet (Self Servis)

Tarihsel olarak “işbirliği ve gönüllü katılım” fikrini fazlaca taşıyan toplumumuzda; zaman içerisinde yaşanan “toplumsal yozlaşma” sebebiyle bu fikirden uzaklaştığı gerçeğiyle karşılaşmak mümkündür. Ancak kamu hizmetlerinin etkinlik ve düzeninin sağlanması açısından, toplum olarak bu birliktelik ve sorumluluk yapısına dönüş yapmamızın ne kadar önemli olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

Henüz kurumsallaşamayan bir model olsa da hizmetlerin yürütülmesi için gerekli bir model olmuştur. Geri dönüşüm maksadıyla boş şişeleri, okunmuş gazeteleri toplama noktalarına götürmek; çöpleri çöp kutusuna atmak; kaldırımlardan yürüyüp yaya geçitlerinden geçmek örneklerinde kendi kendine hizmet (self servis) yöntemi uygulanmaktadır. Temel olarak aileye yani -bilinçli insanlar yetiştirmeye- dayanan bu model, en önemli modeldir (Acartürk, 2001:58).

13. Gönüllü Kuruluşlar

Farklı amaçlar taşınarak gerçekleştirilen paylaşma, işbirliği ve gönüllülük çoğu toplumlarda önem arz etmektedir. Vatandaşlarla devlet arasında gönüllü kuruluşlar köprü vazifesi görmektedir. Birden fazla sivil toplum kuruluşu üyeliği, geniş sosyal ağ bağlarının varlığı, gönüllü katılım tecrübesine daha önceden sahip olma, vatandaşlarda gönüllülük eğilimini arttırmaktadır. Yerel hizmetlere gönüllü katılımın artırılması ve uygun biçimde yönetilmesi günümüzde yönetim açısından önem arz etmektedir (Palabıyık, 2011:1).

Belediye; eğitim, sağlık, çevre, spor, sosyal yardım ve hizmet, park, kütüphane, kültür ve trafik hizmetleri ile çocuk ve kadınlara, yaşlılara, engellilere, yoksullara dönük hizmetlerin yapılmasına beldede katılım veya dayanışma sağlamak, hizmetlerde tasarruf, verimlilik ve etkinliği çoğaltmak amacıyla gönüllü kişilerin katılmasına yönelik programları uygular. 5393 sayılı kanununun 139. maddesinde “Hemşeri Hukuku” ile ilgilidir. “Herkes ikamet ettiği beldenin hemşerisidir” denilmektedir (Kaypak, 2012:189).

SONUÇ

Kamu hizmeti, “devlet” oluşumunun ortaya çıkmasından bu yana varlığını sürdüren en eski kavramlardan birisidir. Tarihsel süreç kavramın tanım ve içeriğinde değişimlere yol açmıştır. Tarım toplumundan sanayi toplumuna ve sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçişte yaşanan bütün gelişmeler, toplum yapılarını ve ihtiyaçları da değiştirmiş, kamu hizmeti istekleri çeşitlenmiş ve değişmiştir. İnsanların tatmin düzeyleri de yükseldiği için devletten beklentileri fazlalaşmıştır.

Kamuya yönelik hizmeti sunan kurum devlet ise, devletin meşruluğu ve etkinliği kamu hizmetini sunduğu düzeyde olacaktır. Bir devlet kamu hizmetini kaliteli ve etkili sunduğu oranda etkin devlet sayılmaktadır. Ülkeden ülkeye ve toplumdan topluma değişiklik gösteren kamu hizmeti anlayışının yakınlık derecesi, ülkelerin yönetim şekillerinin benzerliğiyle doğru orantılıdır.

Örneğin Türkiye ve Fransa’da yönetim şekilleri merkezi olduğundan, kamu hizmeti tanımları da birbirine benzemektedir (Sezer ve Vural, 2010:205).

Kamu hizmeti kavramının halen net bir tanımı bulunmamaktadır. Çünkü özel bazı hizmetler kamulaştırma ile kamu hizmeti haline dönüşebilir. Kamusal bazı hizmetler ise özelleştirme yoluyla özel hizmet haline dönüşebilir. Faaliyet bakımından günümüzde hangi hizmetin özel hangisinin kamusal olduğu konusunda net bir ayırım yapılamamış olması da kamu hizmeti kavramının net olarak tanımlanmamasının bir sebebidir.

Kamu hizmeti; kamu hizmetlerinin kesintisiz ve düzenli biçimde yürütülmesi manasına gelen süreklilik ilkesi, kamusal hizmet dağıtılırken toplumun tamamına karşı tarafsız şekilde hareket edilmesi manasına gelen eşitlik ilkesi, bedelsizlik ve parasızlık manasına gelen meccanilik ilkesi ve kamu hizmetinin değişen şartlara uyarlanması gerektiğini öne çıkaran uyum ilkesi gibi temel ilkelere sahiptir. Meccanilik ilkesi için

“piyasa fiyatının aşağısında bir bedelde hizmet sunulması” tabirinin kullanılması yanlış olmayacaktır. Bu ilkeler temel olarak özel sektörün ve devletin görev farklılıklarını ortaya koymaktadır.

Klasik kamu yönetimi anlayışının yerini yeni kamu yönetim anlayışına bırakmasıyla beraber, yerel yönetimler eski model kamu hizmeti sunma tekniklerinden vazgeçmiş, modern kamu hizmeti sunma tekniklerini hayata geçirmeye başlamıştır.

Klasik anlamda en fazla karşılaşılan model olan emanet yönteminde, kamu idaresi, ilgili kamu hizmetini kendisi sunar. Yine çok geniş alanlarda kullanılan ihale yönteminde; ilgili kamu idaresi, kamusal hizmeti özel şirketlere yaptırır. Bu modelde mülkiyet devri yoktur. Bir diğer yöntem olan imtiyaz yönteminde; kamusal bir hizmetin idaresini ve finansmanını üstlenen özel girişimci, yaptığı yatırımın karşılığını almaktadır.

Kamu-Özel İşbirliği Hizmet Yöntemi; devletle özel sektörün birlikte katılımını sağlayan bütün mal ve hizmet sunum modellerini kapsayan bir kavramdır. Yap-İşlet-Devret yöntemi; kamusal bir hizmetin sermayesi ve riski özel bir işletme tarafından üstlenilmek şartıyla, kâr amacı güdülerek süreli bir biçimde işletilmesinin ardından, koşulsuz ve ücretsiz şekilde kamu kuruluşuna devir ve teslimini içeren bir modeldir.

Belediye şirketleri; piyasadaki rekabet şartları bakımından bir bedel ya da ücret karşılığı mal ve hizmetin üretilmesinde sorumlu olan kamusal şirketler şeklinde tanımlanabilir. Yönetimler arası işbirliği yönteminde; yerel yönetimler aralarında birlik, dernek, vakıf, kooperatif ve şirket kurarak işbirliği yapabilirler. Yönetimler arası işbirliğinin en çok kullanılan hali mahalli idare birlikleridir.

Satış yönteminde; Belediyeler her çeşit mal varlığını, hisse satış veya doğrudan satış modelleri ile satmaktadır. Kupon yönteminde; Devlet kamusal hizmetin bedelinin tamamını ya da bir kısmını kupon karşılığında tüketicilere ödemektedir. Fiyatlandırma yöntemi; kamu kuruluşlarının ürettiği mal ve hizmetin maliyet açısından piyasada koşullarına uyarlanması esasına dayanmaktadır.

Bunların dışında vergi teşvikleri ve idari düzenlemeler, kendi kendine hizmet ve gönüllü kuruluşlar yöntemleri de mevcuttur.

Tüm bu yöntemler değişen ve sürekli değişen çağımızda toplumsal kamu hizmeti ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamamaktadır. Günden güne ihtiyaçlar çoğalmaktadır. Kamu hizmeti tanımlamasının da net olmaması bu ihtiyaçların karşılanması noktasında yetersizlik oluşturmaktadır. Bu sorunların giderilmesi için; kamu hizmeti tanımının tam olarak yapılması, hangi işin devlet hangi işin özel sektör tarafından yapılacağı net olarak belirlenmesi ve halkın kamu hizmeti ihtiyaçlarının güncel olarak takip edilebileceği platformların oluşturulması gerekmektedir. Bu şekilde etkin bir kamu hizmeti sunumu yapılabilecektir.

KAYNAKÇA

Acartürk, E. (2001). “Yerel Yönetimlerin Hizmet Sunumunda Alternatif Yöntemler”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(6), 46-60.

Akıllı, H. (2013). “Kamu Hizmeti İmtiyazından Yap İşlet Devret Yöntemine: Yasal Serüven”, *Sayıştay Dergisi*, 89, 91-114.

Altın, A. (2013). “Kamu Hizmeti Anlayışında Değişim”, *Muş Alparslan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 101-118.

Altın, A. & Şahin, O. E. (2019). “Yerel Yönetimlerde Alternatif Hizmet Sunma Yöntemi Olarak Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım”, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 6(3), 89-114.

Ataay, F. (2015). “Neoliberal Reformlar, Devletin Yeniden Yapılandırılması ve Kamu Hizmetlerinde Dönüşüm”, *Akdeniz İİBF Dergisi*, 15(30), 20-39.

- Bayrakcı, E. & Kahraman, S. (2017). “Yeni Kamu Hizmeti Anlayışı ve Belediye Hizmetlerinde Özelleştirme”, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 37, 299-315.
- Çakır, M. (2014). “1980 Sonrası Kamu Hizmeti Kavramının Dönüşümü Üzerine Bir İnceleme”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Çal, S. (2009), “Kamu Hizmeti Kavramı Üzerine Kimi Düşünceler”, *Prof. Dr. Hüseyin Hatemi’ye Armağan*, ss. 1829-1906, Vedat Yayıncılık: İstanbul.
- Çapar, S.; Demir, R. & Yıldırım, Ş. (2016). “Kamu Hizmet Sunumunda İdarecilerin İşlevi”, Erişim Tarihi: 24.01.2024, <https://www.icisleri.gov.tr/arem/kamu-hizmet-sunumunda-idarecilerin-islevi>
- Dayar, H. (2012). “Türkiye’de Belediye Hizmetlerinin Özelleştirilmesi ve Etkileri: Kütahya Belediyesi Örneği”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7, 1-14.
- Demirkaya, Y. (2010). “Avrupa Birliği’nin Yerel Kamu Şirketleri Stratejisi: Türkiye’de Hukuki Yapı ve İstanbul Büyükşehir Belediyesi Uygulamaları”, *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(13), 420-444.
- Eryiğit, B. H. & Yörükoğlu, F. (2012). “Yerel Yönetimlerde Özelleştirme Yöntemleri ve Hukuksal Altyapı”, *Öneri Dergisi*, 10(37), 151-165.
- Eser, H. B.; Memişoğlu, D. & Özdamar, G. (2010). “Sosyal Siyasetin Üretilmesi Sürecinde Refah Devletinden Neo-Liberal Devlete Geçiş: Devletin Kamu Hizmeti Sunma İşlevinin Değişimi”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 16(2), 201-217.
- Gence Şen, N. & Acar Ü. (2017). “Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Alternatif Yöntem ve Modeller: Türkiye’den Uygulama Örnekleri”, *Maliye Araştırmaları Dergisi*, 3(2), 173-193.
- Şahin İlkorkor, Z. (2010). “Kamu Yönetiminde Etkinliğin Sağlanmasında Alternatif Bir Model: İhale Yöntemi”, *Türk İdare Dergisi*, 468, 63-84.
- Kaypak, Ş. (2012). “Yerel Yönetimlerde Katılımcı/Müzakereci Demokrasi Sürecinde Sivil Toplum Kuruluşlarının Önemi”, *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 8(17), 171-196.
- Kurun, İ. (2017). “Yeni Kamu İşletmeciliği Yaklaşımının Kamu Hizmetlerine Etkisi: Belediyeler Örneği”, *Bartın Üniversitesi İİBF Dergisi*, 8(16), 85-106.
- Mecek, G., Doğan, M. ve Kaymaz, A. R. (2015). Yerel yönetim hizmetlerinin finansmanında ve sunumunda alternatif bir model: KÖSİ (kamu - özel sektör işbirliği) uygulamaları. *İdari ve Mali Açından Türkiye’de Yerel Yönetimler* (Ed. M. Mecek, M. Doğan, B. Parlak), Bekad Yayınları, Antalya, 481-506.
- Mecek, M. ve Yılmaz, V. (2021). Postmodern kamu yönetimi ekseninde yerel yönetişim ve katılım. *Postmodern Kamu Yönetimi: Kavramlar, Teoriler, Yaklaşımlar* (Ed. B. Parlak, K. C. Doğan), Nobel Yayınları, Ankara, 231-273.
- Orkunoğlu, I. F. (2010). “Özelleştirme ve Alternatifleri”, *Akademik Bakış Dergisi*, 22, 1-22.
- Ökmen, M. & Demir, F. (2010). “Kamu Hizmetinin Felsefi Temelleri ve Yeni Kamu Yönetiminde Geçirdiği Dönüşüm”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15(3), 19-42.
- Palabıyık, H. (2011). “Gönüllülük ve Yerel Hizmetlere Gönüllü Katılım Üzerine Açıklamalar”, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 83-114.
- Sezer, Ö. (2008). “Kamu Hizmetlerinde Müşteri (Vatandaş) Odaklılık: Türkiye’de Kamu Hizmeti Anlayışı Açısından Bir Değerlendirme”, *Sosyal Bilimler Dergisi*, 4(8), 147-171.
- Sezer, Ö. & Vural, T. (2010). “Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetimler Arasında Yetki ve Görev Paylaşımı”, *Maliye Dergisi*, 159, 203-219.
- Şimşek, D. Ç. (2016). “Yerelde Kamu Hizmeti ve Kadın”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Samsun.
- Ulusoy, A. & Vural T. (2003). “Yerel Hizmetleri Özelleştirme Yöntemleri”, *Türk İdare Dergisi*, 439, 119-130.

- Usta, S. & Bilgiç, E. (2016). “Yerel Yönetimlerde Hizmet Sunumu: Kamu Özel Ortaklığı Modeli”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23, 249-268.
- Ün, L. (2014). “Kamu Hizmetinin Görülmesinde Kamu - Özel Sektör - Vatandaş İşbirliği Örneği: Kadişehri”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Ankara.
- Yıldız, H. (2014). “Kamu Hukuku ile Özel Hukukun Kesiştiği Yer: Kamu Hizmeti İmtiyaz Sözleşmelerinde Tahkim Yolu”, *TBB Dergisi*, 26(111), 279-296.
- Yılmaz, V. ve Mecek, M. (2021). Kavram ve kuramsal açıdan Türkiye’de dijital kamu yönetimi ve dönüşümü. Kamu Yönetiminde Değişim Olgusu: Global Trendler ve Yeni Paradigmalar (Ed. B. Akıncı), Nobel Yayınları, Ankara, 103-138.
- Zengin, G. (2011). “Yerel Yönetimler Arası İşbirliği Modelleri: Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerindeki Yerel Yönetim Birlikleri Üzerine Bir İnceleme”, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 86-106.